

Programplan 2014–2023

Program
Forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT

**Program for forskning og innovasjon i
utdanningssektoren - FINNUT**

2014-2023

© Norges forskningsråd 2014

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/publikasjoner

eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Grafisk design omslag: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen
Opplag: 150

Oslo, januar 2014

ISBN 978-82-12-03275-0 (trykksak)
ISBN 978-82-12-03276-7 (pdf)

Innhold

Forord.....	5
Sammendrag	7
1. Bakgrunn og kontekst	9
1.1 Strategiske perspektiver	9
1.2 Kunnskapsgrunnlag og erfaringer.....	11
1.2.1 Utdanningsforskning i Norge – ressurser og resultater.....	11
1.2.2 Erfaringer fra Forskningsrådets tidligere utdanningsprogrammer.....	12
2. Mål for programmet.....	15
2.1 Hovedmål.....	15
2.2 Delmål.....	15
Delmål 1 Styrke kunnskapsakkumulasjon og fornyelse	15
Delmål 2 Heve kompetanse og bygge kapasitet	15
Delmål 3 Stimulere til teoretisk og metodisk mangfold	15
Delmål 4 Styrke forskningens bidrag til innovasjon.....	15
Delmål 5 Øke nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid.....	16
Delmål 6 Bedre samarbeid og dialog med brukerne.....	16
Delmål 7 Styrke kommunikasjon og formidling	16
3. Prioritering av forskningsoppgaver.....	17
3.1 Tematiske prioriteringer.....	17
A: Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte.....	17
B: Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling.....	18
C: Styling, ledelse, organisering og resultatoppnåelse	18
D: Utdanning, samfunn og arbeidsliv	19
3.2 Strategiske prioriteringer	19
4. Internasjonalt samarbeid	23
5. Kommunikasjon og formidling.....	25
6. Budsjett	27
7. Forholdet til andre relaterte virkemidler i Forskningsrådet	29
8. Organisering.....	31

Forord

Utdanning er viktig for den enkeltes helse, livskvalitet, samfunnsengasjement, sosiale integrasjon og tilknytning til arbeidslivet. Kunnskap og kompetanse er avgjørende for næringslivets innovasjons- og konkurranseevne, velferdsstatens bærekraft, offentlig meningsdannelse og demokrati.

Utdanningenes kvalitet og relevans må styrkes slik at barn, unge og voksne står bedre rustet til å møte framtidens utfordringer i samfunns- og arbeidsliv. Dette berører utdanningssystemets mål og innhold, arbeids- og læringsformer, organisering og resultatoppgjøret og sektorens virkemåte i samspill med utviklingen i samfunns- og arbeidsliv, og krever en ny satsing på forskning og innovasjon i sektoren.

Forskning om hvordan velferdssamfunnet, og utdanningssystemet, fungerer er prioritert i Meld. St. 18 (2012-2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*. Forskningsrådets programmer *Praksisrettet utdanningsforskning – PRAKUT* og *Utdanningsforskning fram mot 2020 – UTDANNING2020* har vært sentrale virkemidler for å nå dette målet. Programmene slås nå sammen og videreføres i et nytt tiårig *Program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT*.

FINNUT skal:

- utvikle kunnskap av høy kvalitet og relevans for politikkutforming, forvaltning, praksisfelt og den enkelte
- bidra til fornyelse av forskningsfeltet
- medvirke til innovasjon i utdanningssektoren

Sammendrag

FINNUT er et stort og langsiktig program som dekker hele utdanningssektoren – fra barnehage og skole til høyere utdanning og voksnes læring. Programmet bygger videre på erfaringer fra tidligere programsatsinger i Forskningsrådet og utvikler en ny satsing på innovasjon i utdanningssektoren. Denne programplanen angir mål og prioriteringer for programmet i et tiårsperspektiv, og vil bli revidert midtveis i perioden.

For å møte framtidens utfordringer er det behov for å styrke utdanningenes kvalitet og relevans og rette oppmerksomheten mot samspillet mellom utdanningssystemet og den læring og kunnskapsutvikling som skjer i samfunns- og arbeidsliv. Dette krever en tydeligere satsing på forskning og innovasjon innenfor og på tvers av følgende bredt definerte temaområder:

- A. Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte
- B. Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling
- C. Styring, ledelse, organisering og resultatoppnåelse
- D. Utdanning, samfunn og arbeidsliv

Alle temaområdene er aktuelle for forskning om og innovasjon i barnehager, grunnskole, videregående opplæring, høyere utdanning og voksenopplæring. Programmet er også opptatt av overgangene og samspillet mellom de ulike nivåene i utdanningsløpet og arbeidslivet og den enkeltes utdanningsløp og kompetanseutvikling.

Utdanningssektoren er en stor og sammensatt sektor med mange aktører. Programmet vil mobilisere bredt blant aktuelle forskningsmiljøer, statlig og lokal forvaltning og virksomheter i utdanningssektoren. FINNUT skal styrke koblingen mellom strategisk grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon og være en samspillsarena mellom aktørene på feltet nasjonalt og ha en tydelig internasjonal orientering. Programmet vil legge stor vekt på kommunikasjon og formidling rettet mot forskere, brukere og allmennheten.

Programmet har ambisiøse hovedmål og i programplanen er det identifiserer syv ulike delmål. For å nå disse målene er det lagt opp til en koordinert og differensiert bruk av ulike virkemidler og støtteformer. Sett i forhold til tidligere programsatsinger vil FINNUT utvikle nye virkemidler som kan bidra til å fornye forskningsfeltet, styrke forskningens bidrag til utviklings- og endringsprosesser i barnehager, skoler, utdannings- og opplæringsinstitusjoner og legge til rette for en kunnskapsutvikling som i større grad tar utgangspunkt i brukernes behov.

1. Bakgrunn og kontekst

1.1 Strategiske perspektiver

FoU-systemet for utdanningssektoren består av flere aktører med ulike ansvarsområder og roller. Kunnskapsdepartementet, Forskningsrådet, universitets- og høyskolesektoren, forskningsinstituttene, Kunnskapscenter for utdanning og Utdanningsdirektoratet er alle sentrale aktører. Forskningsrådets *Program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren* - FINNUT vil samarbeide med de andre aktørene i systemet for å styrke kunnskapsbasen og bidra til en kunnskapsbasert utvikling av utdanningssektoren.

FINNUT skal følge opp målene i forskningsmeldingen *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* Meld. St. 18 (2012-2013) om økt kvalitet, større dristighet og fornyelse, sterkere internasjonalisering og bedre samspill om utvikling og bruk av kunnskap. Programmet er også et sentralt virkemiddel for å nå målene i Kunnskapsdepartementets strategi for utdanningsforskning *Kvalitet og relevans 2014-2019*, jfr. Prop. 1 S (2013-2014). Strategien omhandler kunnskapsutvikling om og for barnehager, grunnopplæringen, fagskolene, høyere utdanning og voksnes læring og bygger videre på strategien *Kunnskap for kvalitet 2008 -2013*. Sentrale mål i strategien er å bygge sterke og flerfaglige forskningsmiljøer på feltet, heve forskningens kvalitet og relevans, utvikle en sterkere internasjonal orientering, legge til rette for fornyelse i forskningen og stimulere til velfungerende formidling av forskningsresultater og bedre samspillet mellom forskning, utdanning, praksis og innovasjon i utdanningssektoren.

FINNUT er et handlingsrettet program¹ som dekker hele utdanningssektoren fra barnehage og skole til høyere utdanning og voksnes læring. Programmet er tiårig og har et langsiktig siktemål knyttet til utdanningsforskning og innovasjon i utdanningssektoren. Dette innebærer blant annet å *bygge produktive og kompetente forskningsmiljøer* som kan frembringe utdanningsforskning av høy kvalitet som er relevant for utvikling av sektoren på kort og lang sikt. Programmet skal dekke kunnskapsbehov for den enkeltes læring og utvikling, praksisfeltets virkemåte så vel som kunnskapsbehov for forvaltning og politikktutforming og har derfor en *tverr- og flerfaglig tilnærming*.

FINNUT skal finansiere forsknings- og innovasjonsprosjekter med *høy kvalitet og relevans* for brukerne i sektoren og andre interessenter. Programmet representerer en relativt liten, men viktig finansieringskilde for forskningsmiljøene i Norge². Ved å tilrettelegge for nasjonal konkurranse om midler på strategisk prioriterte områder og gjennom målrettet og differensiert virkemiddelbruk, kan FINNUT spille en viktig rolle i den videre utviklingen av forskningsfeltet. Dette forutsetter godt samspill med miljøene i universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren, men også med andre forskningsfinansierende aktører på feltet og Kunnskapscenter for utdanning.

FINNUT skal bygge videre på erfaringene fra tidligere programsatsinger og utvikle en *ny satsing på innovasjon* i utdanningssektoren. Denne satsingen tar utgangspunkt i erfaringene med praksisrettet FoU i barnehage og grunnopplæringen og bygger på

---

¹ Med handlingsrettede programmer menes programmer som skal utvikle ny kunnskap for offentlig sektor der brukere og forskere samarbeider om utformingen av programinnholdet.

² Størsteparten av ressursinnsatsen på utdanningsforskningsfeltet kanaliseres direkte til lærestedene i høyere utdanning (65 pst.). Den nest viktigste finansieringskilden var Norges forskningsråd (12 pst.) tett etterfulgt av kunnskapsdepartementet og direktoratet (11 pst.) (NIFU rapport 13/2011).

Forskningsrådets policy for innovasjon i offentlig sektor. Målet er å styrke forskningens bidrag til utviklings- og endringsprosesser i barnehager, skoler, utdannings- og opplæringsinstitusjoner og legge til rette for en kunnskapsutvikling som tar utgangspunkt i brukernes kunnskapsbehov.

Forskningsrådet definerer innovasjon i offentlig sektor som: *implementering av betydelige endringer i den måten som organisasjonen arbeider på, eller i de produkter/tjenester den leverer, og omfatter både helt nye eller betydelig endrede tjenester/varer, arbeidsprosesser, organisatoriske metoder og den måten som organisasjonen kommuniserer med sine brukere på. Innovasjonen skal være ny for organisasjonen, men kan være utviklet av andre.*³

I utdanningssektoren kan dette for eksempel bety utvikling av nye verktøy og metoder for bruk i undervisning og læringssituasjoner, nye systemer og modeller for organisering og samarbeid i og på tvers av utdanningsinstitusjoner, nye ledelsesformer og former for samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og foreldre/elev/student.

Forskning kan spille ulike roller i innovasjonsprosessene. *Forskningsbasert innovasjon* er når forskning og forskningsinstitusjonene spiller en avgjørende rolle for innovasjonen, og forskningsresultatene utgjør grunnlaget for eller bidrar til forbedring av kvaliteten på praksisendringene. *Innovasjon med forskermedvirkning* er når forskere bidrar inn i innovasjonsprosessene gjennom å fange opp og kvalitetssikre ekstern kunnskap og idéer, løse problemer og støtte beslutninger, dokumentere effekter og risiko, spre kunnskap og utnytte internasjonale nettverk og kompetanse for endring.

Begge former for innovasjon forutsetter et aktivt og forpliktende samarbeid mellom forskere og brukere i sektoren og vil kreve en mobilisering av FoU-miljøer, statlig og kommunal forvaltning, virksomheter i utdanningssektoren, teknologiutviklere og læremiddelprodusenter for å nevne noen. Innovasjon i FINNUT vil derfor kunne omfatte nytt forskningsdesign og ny metodikk.

Til forskjell fra Forskningsrådets tidligere programsatsinger på utdanningsområdet skal FINNUT gi merverdi ved å *styrke koblingene mellom strategisk grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon*. Programmet skal blant annet mobilisere forskningsmiljøer og ulike brukere av forskningen gjennom en strategisk og variert bruk av ulike støtteformer og virkemidler. FINNUT skal sørge for *gode samspillsarenaer nasjonalt og ha en tydelig internasjonal orientering* og være synlig for forskningsmiljøene, forvaltningen, brukere av forskning, næringsliv og allmennheten på utdanningsområdet. Kommunikasjon og formidling vil være en viktig oppgave for programmet og FINNUT vil samarbeide med Kunnskapssenter for utdanning, Utdanningsdirektoratet og andre aktører i sektoren for å sikre kunnskapsdeling og dialog om forskningen og forskningsresultatenes betydning for utvikling av sektoren.

---

³ Innovasjon i offentlig sektor – Policy for Forskningsrådets arbeid, Forskningsrådet 2012

1.2 Kunnskapsgrunnlag og erfaringer

1.2.1 Utdanningsforskning i Norge – ressurser og resultater

Som en del av den nasjonale FoU-statistikken har NIFU kartlagt ressurser og resultater på utdanningsforskningsfeltet i 2007, 2009 og 2011. Rapportene viser et mangfoldig, men relativt fragmentert, forskningsfelt i sterk vekst og endring. Målt i FoU-utgifter har omfanget av utdanningsforskning økt kraftig i perioden. Antall vitenskapelige publikasjoner har økt, men andelen publikasjoner i kanaler med høy internasjonal prestisje er fortsatt lav sammenlignet med andre fagområder. Rekrutteringen til feltet er styrket og miljøene er tilført mange rekrutteringsstillinger og avlagte doktorgrader. Det har vært en klar kompetanseheving i miljøene. Antall ansatte i førstestillinger har økt samtidig som andelen med doktorgrad har gått opp. Likevel viser rapportene at det er en del utfordringer på utdanningsforskningsfeltet som programmet FINNUT, i samspill med andre forskningsfinansierende og forskningsutførende aktører, bør adressere. Dette gjelder blant annet:

- **Forskningskapasitet og kunnskapsbehov:** Forskningsinnsatsen er ujevnt fordelt når det gjelder nivåene i utdanningsløpet. Tradisjonelt har det blitt forsket mest på grunnskolenes område og minst på voksnes læring, videregående opplæring og barnehager, som er områder der sektoren har store kunnskapsbehov. Forskningsinnsatsen er også ujevnt fordelt når det gjelder temaområder. Det forskes mest på forhold knyttet til undervisning og læring, deretter forholdet mellom utdanning, hjem og arbeidsliv. Det har blitt forsket relativt lite på økonomi, organisasjon, ledelse, politikk og styringssystemer og forholdet til praksis.
- **Forskningens kvalitet og internasjonale orientering:** Til tross for økt internasjonalt samarbeid viser NIFUs analyse av publiseringsstatistikk at det er relativt lite publisering internasjonalt og at norsk fremdeles dominerer som publiseringsspråk på feltet. Andelen publikasjoner i kanaler med høy internasjonal prestisje er fortsatt lav sammenlignet med andre fagområder.
- **Nasjonalt samarbeid og nettverksbygging:** I 2011 ble det utført utdanningsforskning ved 170 enheter i Norge. Om lag 40 prosent av ressursinnsatsen ble utført ved enheter med små eller moderate innslag av utdanningsforskning i sin forskningsportefølje. Nærmere 60 prosent av innsatsen ble utført ved 38 enheter som hadde over 70 prosent av sin forskningsinnsats på utdanningsfeltet. Det er lite mobilitet og sampublisering på tvers av enhetene.
- **Rekruttering og kompetanse:** Til tross for betydelig kompetanseheving i miljøene er andelen av personale med doktorgrad og andelen tilsatt i førstestillinger lavere i disse miljøene enn for forskerpopulasjonen totalt. Det er i særlig grad behov for å styrke forskningskompetansen ved lærerutdanningene. Det er behov for å øke rekrutteringen til feltet fremover for å møte forventet aldersavgang. Oversikt over avlagte doktorgrader de siste årene viser også at det er behov for å få en større bredde i rekrutteringen når det gjelder doktorandenes fagtilknytning og tematiske fokus.

1.2.2 Erfaringer fra Forskningsrådets tidligere utdanningsprogrammer

Program for forskning og innovasjon i utdanningssektoren – FINNUT (2014-2023) bygger videre på og erstatter programmene *Praksisrettet utdanningsforskning* – PRAKUT (2010-2014) og *Utdanningsforskning fram mot 2020* – UTDANNING2020 (2009-2018). Programmet overtar en portefølje fra UTDANNING2020 og PRAKUT på 36 forskerprosjekter og en nasjonal forskerskole for lærerutdanningene – NAFOL⁴.

PRAKUT var, i likhet med forløperen *Program for Praksisrettet FoU for barnehage, grunnopplæring og lærerutdanning* - PRAKSISFOU (2006-2010), en målrettet satsing på praksisrettet forskning med krav om samarbeid mellom lærerutdanningene og skole-/barnehageeiere. Et viktig siktemål med disse to programmene har vært å styrke FoU-kompetansen ved lærerutdanningsinstitusjonene og bidra til utvikling av en mer kunnskapsbasert praksis i barnehager og skoler. Programstyrets statusrapport⁵ viser at programmet har bidratt til å styrke forskningskompetansen i lærerutdanningene. I tillegg har praksisfeltet blitt tilført nye erfaringer og tatt del i kunnskapsutviklingen på området. Rapporten viser imidlertid at det er behov for å videreutvikle metoder for hvordan brukere kan medvirke i forskningen på måter som utvikler og fornyer praksisfeltet. Rapporten understreker behovet for forskning som måler effekter av ulike tiltak og intervensjoner i praksisfeltet. Den understreker også at det er behov for innovasjonsprosjekter som kan bidra til å utvikle nye produkter, metoder og prosesser som lærere på alle nivå i utdanningssektoren kan anvende i sin yrkesutøvelse.

UTDANNING2020 var en langsiktig satsing med bred faglig/tematisk innretning og flere strukturelle mål. Programmet skulle blant annet bygge sterke forskningsmiljøer som kunne hevde seg internasjonalt, styrke det teoretiske og metodiske fundament i forskningen og øke forskningskapasiteten på områder med høy samfunnsrelevans. Blant annet skulle forskningen på barnehage, videregående opplæring, høyere utdanning og voksnes læring prioriteres. Programstyrets midtveisrapport⁶ viser at programmet har klart å løfte underforskede områder, som barnehage og voksnes læring, men kanskje ikke lykkes godt nok når det gjelder å bygge sterke miljøer som kan hevde seg internasjonalt. Programmet har bidratt til å styrke utdanningsforskning som et flerfaglig forskningsfelt og har bidratt til større mangfold i metodebruk og forskningsdesign. UTDANNING2020 har etablert flere møteplasser der utdanningstemaer drøftes og diskuteres, men har ikke lykkes godt nok når det gjelder formidling, spredning og bruk av kunnskap inn mot praksisfeltet.

Forskningsrådet oppnevnte i 2012 et nordisk evalueringspanel som skulle foreta en sluttevaluering av PRAKSISFOU-programmet og en midtveisevaluering av UTDANNING2020. Evalueringen skulle blant annet vurdere en sammenslåing av programsatsingene på utdanningsområdet i Forskningsrådet. Bakgrunnen for dette var at utviklingen i programmene hadde konverget og at det var vesentlig tematisk og innretningsmessig overlapp mellom prosjektporteføljene i de to programmene. Det hadde også skjedd betydelige endringer i forskningsmiljøene i løpet av de siste 5-10 årene og begrunnelsen for å ha to programmer på området var ikke like gyldig i 2012 som i 2006.

---

⁴ Nærmere informasjon om prosjektene og forskerskolen finnes på programmenes nettsider: www.forskningsradet.no/utdanning og www.forskningsradet.no/praksisfou

⁵ Program for praksisrettet utdanningsforskning – PRAKUT. Statusrapport, Forskningsrådet, 2013.

⁶ Midtveisrapport for programmet UTDANNING2020. Programstyrets egen vurdering, Forskningsrådet, 2012.

Evalueringsrapporten⁷ konkluderer med at programmene har bidratt positivt til utviklingen av forskningsfeltet i Norge, men peker samtidig på en del utfordringer som FINNUT vil adressere. Dette berører blant annet forskningens vitenskapelig kvalitet, grad av tverrfaglighet, brukerinvolvering og -medvirkning og den praksisrettede forskningens bidrag til kunnskapsutvikling og innovasjon. Evalueringen anbefalte at PRAKUT og UTDANNING2020 ble slått sammen, men understreket samtidig at kunnskapsproduksjon og innovasjon må vurderes etter ulike kriterier og at grenseflatene mellom virksomhetene må diskuteres nærmere i forbindelse med etableringen av en ny programsatsing.

---

⁷ Evaluering av forskningsprogrammene PRAKSISFOU og UTDANNING2020, Forskningsrådet, 2013.

2. Mål for programmet

2.1 Hovedmål

Programmets hovedmål er å utvikle ny kunnskap av høy kvalitet og relevans for politikkutforming, forvaltning, praksisfelt og den enkelte, bidra til fornyelse av forskningsfeltet og medvirke til innovasjon i utdanningssektoren.

FINNUT er et tiårig program og det vil bli gjennomført en vurdering av måloppnåelse midtveis i programperioden. Mål og prioriteringer i programplanen kan bli revidert som følge av dette.

2.2 Delmål

Programmets hovedmål operasjonaliseres gjennom følgende delmål:

Delmål 1 Styrke kunnskapsakkumulasjon og fornyelse

FINNUT skal styrke kunnskapsakkumulasjon og fornyelse ved å:

- Kreve at alle prosjekter tar utgangspunkt i nasjonal og internasjonal forskningsstatus på sine områder.
- Støtte arbeid med å kartlegge forskningsstatus og forskningsbehov.
- Bidra til bedre utnyttelse av innsamlede data på utdanningsområdet.
- Sette av midler til prosjekter med fornyingspotensiale.

Delmål 2 Heve kompetanse og bygge kapasitet

FINNUT skal heve kompetanse og bygge kapasitet ved å:

- Støtte praksisrettede kompetanseprosjekter for utdanningssektoren.
- Støtte rekrutteringsstillinger og stimulere til faglig/metodisk bredde i rekrutteringen til feltet.
- Støtte forskerskoler på utdanningsområdet.
- Prioritere prosjekter slik at det på sikt blir en god balanse mellom forskning på ulike utdanningsnivåer og temaområder.

Delmål 3 Stimulere til teoretisk og metodisk mangfold

FINNUT skal stimulere til teoretisk og metodisk mangfold ved å:

- Sørge for at prosjektporteføljen har faglig/metodisk bredde.
- Stimulere til økt tverrfaglig samarbeid på program og prosjektnivå.
- Støtte forskning som gjør bruk av flere typer data og har forskningsdesign som bygger på ulike datakilder og metodekompetanse.
- Øke omfanget av komparative, longitudinelle, eksperimentelle/kvasi-eksperimentelle studier og intervensjons- og designstudier.
- Stimulere til innovative prosjekter som bidrar til å utvikle modeller, begrepsapparat og nye teoretiske perspektiver.

Delmål 4 Styrke forskningens bidrag til innovasjon

FINNUT skal styrke forskningens bidrag til innovasjon ved å:

- Legge til rette for at forskningsresultater i større grad utgjør grunnlaget for og/eller hever kvaliteten på endringer i praksisfeltet.

- Mobilisere FoU-miljøer, statlig og kommunal forvaltning, virksomheter i utdanningssektoren, teknologiutviklere, læremiddelprodusenter o.a til samarbeid om utviklings- og endringsprosesser i praksisfeltet.
- Støtte praksisrettede kompetanseprosjekter og innovasjonsprosjekter med brukermedvirkning.
- Finansiere offentlige doktorgradsstipend i utdanningssektoren.

Delmål 5 Øke nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid

FINNUT skal stimulere til økt nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid ved å:

- Stimulere til nettverksbygging nasjonalt og internasjonalt
- Støtte nasjonal og internasjonal forskermobilitet
- Bidra til å bygge opp miljøer på områder av strategisk betydning
- Bidra til utvikling av forsknings- og innovasjonsklynger på prioriterte områder
- Støtte flere komparative studier på nordisk og internasjonalt nivå
- Bidra til å utvikle internasjonale fellesprogrammer og samarbeidsplattformer på utdanningsområdet
- Mobilisere norske miljøer til deltakelse i internasjonale forskningsprogrammer.

Delmål 6 Bedre samarbeid og dialog med brukerne

FINNUT skal bedre samarbeid og dialog med brukere ved å:

- Styrke brukerinvolvering/-medvirkning i programmet og prosjektene og legge til rette for dialog mellom forskere og brukere gjennom hele program- og prosjektperioden.
- Vurdere hvordan brukermedvirkning kan bidra til å øke forskningens gjennomslag og utvikle virkemidler som understøtter dette.
- Stimulere til aktiv og forpliktende brukermedvirkning i praksisrettede prosjekter som kompetanseprosjekter og innovasjonsprosjekter.

Delmål 7 Styrke kommunikasjon og formidling

FINNUT skal styrke kommunikasjon og formidling ved å:

- Stille krav om konkrete kommunikasjons- og formidlingsplaner i prosjektene som retter seg mot forskersamfunnet, brukere av forskningen og allmennheten.
- Kreve internasjonal vitenskapelig publisering og deltakelse på internasjonale forskerkonferanser.
- Styrke brukerrettet kommunikasjon og formidling mot profesjon og praksisfelt og bruke eksisterende kanaler og nettverk i dette arbeidet.
- Støtte ulike tiltak for spredning av forskningsresultater og bruk av kunnskap i sektoren.
- Delta på etablerte arenaer og i samarbeid med andre lage nye arenaer for dialog om utdanningsforskning, forskningsresultater og forskningens betydning for utvikling av utdanningssektoren.
- Stimulere til allmennrettet formidling og bidra til den offentlige debatten om utdanningsspørsmål.

3. Prioritering av forskningsoppgaver

3.1 Tematiske prioriteringer

FINNUT skal finansiere forskning og innovasjon innenfor følgende fire bredt definerte temaområder:

- A: Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte
- B. Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling
- C: Styling, ledelse, organisering og resultatoppnåelse
- D: Utdanning, samfunn og arbeidsliv

Temaområdene dekker forskningsfeltets faglige bredde og programmet inviterer til bidrag fra ulike fag og forskningstradisjoner som er opptatt av utdannings spørsmål. Det er behov for å styrke forskningsinnsatsen innenfor alle temaområdene. Men det er også behov for å se temaområdene i sammenheng og få analyser på tvers av områdene for å styrke det tverrfaglige samarbeidet på feltet. Det er i særlig grad behov for å se temaområde A og B i sammenheng.

FINNUT skal invitere til forskning om barnehager, grunnsopplæring, høyere utdanning og voksenopplæring innenfor og på tvers av samtlige temaområder. Programmet ønsker også forskning som belyser overgangene mellom de ulike nivåene i utdanningsløpet og overgangen og samspillet mellom utdanning, samfunn og arbeidsliv. Forskning som ser på samspillet mellom utdanningene og den læring og kunnskapsutvikling som skjer utenfor utdanningsinstitusjonene er her særlig aktuell

De fire temaområdene er kort beskrevet i teksten som følger. Hensikten er å skissere tematiske prioriteringer innenfor respektive områder som det både er relevant og viktig å videreutvikle som forskningsfelt, men også å gi rom for kreativitet og nytenkning.

A: Læringsprosesser, vurderingsformer og læringsutbytte

I hele utdanningssystemet fra barnehager, grunnskole, videregående opplæring, høyere utdanning og voksenopplæring er man opptatt av hvordan vi lærer og hva som bidrar til å fremme god læring og utvikling for ulike individer, grupper og organisasjoner i ulike kontekster. Det er behov for forskning og innovasjon som kan bringe kunnskap og praksis videre på alle nivåer i utdanningssektoren når det gjelder læringsprosesser, vurdering og vurderingsformer, læringsutbytte og kunnskapsutvikling.

Aktuelle tema er nye former for kunnskaps- og ferdighetstilegnelse og formidling og hvordan en på kvalifiserte måter kan vurdere og evaluere kunnskaper, ferdigheter og innsikt som barn, unge og voksne har tilegnet seg. Herunder kommer forskning og innovasjon knyttet til å utvikle og bruke ulike former for vurdering som fremmer læring. Andre relevante tema er ny metodikk og utforskende undervisnings- og læringsformer, læring i og på tvers av ulike fag, barn og unges medvirkning, tilpasset opplæring og spesialundervisning. Forskning kan også knyttes til hvordan læring, identitetsdanning og livskvalitet påvirkes av variasjoner i bakgrunnsfaktorer, erfaringer, undervisningens innhold og kvalitet, psykososialt miljø og sosio-emosjonell utvikling, eller andre faktorer.

Samspillet mellom individet og læringens kontekst er i endring og teknologi- og kunnskapsutviklingen gir nye forutsetninger og muligheter, men også nye

problemstillinger for læring. Dette berører bl.a. læringens innhold, utvikling av grunnleggende ferdigheter, nye kunnskapsområder, kompetanse- og læringsmål. Aktuelle forsknings- og innovasjonsspørsmål i denne sammenheng er hvordan ny og relevant kunnskap skapes, organiseres og kommuniseres, med deltakelse og medvirkning fra aktuell ekspertise, eller gjennom bruk av nye medier og digital teknologi.

Barn, unge og voksne utvikler på ulike måter identitet, kompetanse og kunnskap som skapes og deles på nye arenaer, utenfor samfunnets etablerte utdanningsinstitusjoner. Det er aktuelt med forskning om og innovasjon knyttet til hvordan nye former for læring og kunnskapsutvikling påvirker utdanningsinstitusjonene og systemet. I den sammenheng er det behov for å mobilisere betydelig flere som kan bidra med kunnskap og erfaringer fra ulike vitenskapelige felt.

B: Praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling

Praksis og profesjonsutøvelse i barnehager, skoler og opplærings- og utdanningsinstitusjoner er en avgjørende faktor for kvalitet. Likevel stilles det spørsmål ved hva som er kvalitet og hvordan det er mulig å styrke kvalitet i praksis, profesjonsutøvelse og kompetanseutvikling. Det er derfor aktuelt for forskning og innovasjon å rette oppmerksomheten mot kunnskapsbasert praksis og utviklingen av verktøy, systemer eller modeller som kan fremme kunnskapsbasert praksis.

Det er også aktuelt med forskning om og innovasjon for kvalifisering og kompetanseutvikling, nye arbeidsformer og organisasjonsmodeller. Dette kan være særlig relevant i forbindelse med utfordringer med mangel på kvalifisert arbeidskraft.

I arbeidet med barns, unges og voksnes læring og utvikling, er det også et spørsmål om hvilke roller ulike profesjonsutøvere og praksisfelt har og hvordan det er mulig å fremme kvalitet i utdanningssektoren gjennom flerprofesjonelt samarbeid.

C: Styring, ledelse, organisering og resultatoppnåelse

Styring og ledelse står sentralt i arbeidet med å styrke resultatene i utdanningssektoren. Samtidig er det ikke enkelt å omsette utdanningspolitiske ambisjoner til praktisk handling. Det er derfor viktig å styrke kunnskapen om hva som virker. Dette betyr at man i sterkere grad enn før trenger forskning som kan gi kunnskap om sammenhengene mellom de mange reformer og endringer man har sett innenfor styring, organisering og ledelse – og resultatene på ulike nivåer i utdanningssystemet. Forskingen må også i større grad enn tidligere ha et tverrfaglig og flerfaglig fundament som evner å identifisere effektene av styring, organisering og ledelse langs ulike dimensjoner.

I utdanningssektoren er styring og organisering gjerne historisk betinget. Samtidig har mange endringer på dette feltet gjort styringen av utdanningssektoren mer kompleks. Det er behov for å utforske hva som kjennetegner denne kompleksiteten mellom nye styringsstrukturer og aktørene i systemet. Det er derfor behov for forskning som belyser hvilke konsekvenser ansvarliggjøring har for aktørforståelse, prosesser og resultater, mål og organisasjonsformer – lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Det faktum at mange organiserings- og styringsformer i utdanningssektoren er historisk betinget åpner også for å tenke nytt og kreativt omkring hvordan utdanning kan organiseres og styres i fremtiden. Samspillet mellom politikk, administrasjon og fag er en

stor forskningsutfordring fremover, ikke minst når det gjelder å utforske nye samarbeids- og organiseringsformer. Utdanningssektorens innovasjonsbehov er tydelig med tanke på hvordan faglig og personalmessig ledelse kan utøves og styrkes i årene som kommer, og hvilke betingelser som må være tilstede for at faglig ledelse kan utvikles på ulike nivåer i systemet. Forskning for bedre å forstå betingelsene for faglig ledelse, der sammenhengene mellom formell og uformell ledelse, kulturelle forhold og koplinger til praksis utforskes, er aktuell i denne sammenheng.

D: Utdanning, samfunn og arbeidsliv

Utdanning er viktig for å fremme demokrati, toleranse og likeverd. Utdanning er også viktig for å håndtere og ivareta ulikhet og mangfold – både innenfor utdanningssystemet, i arbeidslivet og i samfunnet. I denne sammenhengen er tilgang til og deltakelse i utdanningssystemet, så vel som utdanningenes mål og innhold, avgjørende for samfunnsutviklingen

Utdanning og kompetanse er sentrale faktorer for samfunnets verdiskaping. Arbeidstokkens kompetanse, kreativitet og innovasjonsevne er avgjørende for fremtidig vekst og velferd. Forskningen bør bidra med mer og dypere kunnskap om overgangene innenfor utdanningssystemet, men også overgangene og relasjonen mellom utdanningssystemet og arbeidslivet. Det er særlig behov for forskning som kan belyse økonomiske og sosiale konsekvenser av frafall på de ulike utdanningsnivåene og som kan identifisere kritiske faktorer for gjennomføring av utdanningsløpene. Relevante faktorer er utdanningsvalg, sosialisering, identitet, kjønn, sosiale og økonomiske forhold så vel som samspill mellom utdanning, arbeidsliv, hjem og lokalsamfunn. Hvordan kunnskap om frafall og gjennomføring kan brukes for å utvikle praksis i skole, opplærings- og utdanningsinstitusjoner bør utforskes videre. Hvilke muligheter den digitale utviklingen gir for deltakelse i formelle, ikke-formelle og uformelle læringsløp er også aktuelle områder for forskning og innovasjon om samspillet mellom utdanning, samfunn og arbeidsliv.

I et videre perspektiv er det viktig å sette fokus på utdanningssystemets rolle, mandat, ideer og mål sett i forhold til nasjonale og internasjonale endringsprosesser. Den teknologiske utviklingen og globaliseringen har for eksempel betydelige konsekvenser for de nasjonale arbeidsmarkedene og samfunnets kompetansebehov. I denne sammenheng er det behov for mer kunnskap om hvordan utdanningssystemet, inkludert utdanningsfinansieringen, kan, bør og vil tilpasse seg de fundamentale endringer som skjer i arbeidslivet, familien og samfunnet.

3.2 Strategiske prioriteringer

FINNUT er en langsiktig programsatsing med et bredt faglig/tematisk nedslagsfelt og ambisiøse strategiske mål. For å nå disse målene vil programmet både finansiere langsiktig grunnleggende forskning med teori- og metodeutvikling, anvendt empirisk forskning og innovasjon.

Programmet forholder seg til et forskningsfelt med varierende kapasitet, kvalitet og kompetanse og en sektor med mange aktører. I tråd med dette skal programmet følge en differensiert strategi med variert bruk av ulike støtteordninger og virkemidler som samlet vil understøtte programmets ulike målsettinger. Samtidig skal programmet være en

samspillsarena mellom aktører på feltet og ha som ambisjon å styrke koblingen mellom strategisk grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon på utdanningsområdet.

Når det gjelder støtteordninger er det flere søknadstyper som kan benyttes og programstyret i FINNUT vil vurdere hvilke søknadstyper som er hensiktsmessig å bruke på de ulike temaområdene i forbindelse med utforming av utlysningstekster. Søknadstypene er standardiserte «verktøykasser» i Forskningsrådet og FINNUT vil spesifisere avvik fra og tillegg til søknadstypene gjennom utlysningstekster slik at støtteordningene i programmet i tilstrekkelig grad er tilpasset kunnskapsbehovene på utdanningsfeltet.

Prosjektstøtte vil være et sentralt virkemiddel og aktuelle søknadstyper kan her være forskerprosjekter, kompetanseprosjekter og innovasjonsprosjekter for offentlig sektor. I tillegg vil institusjonsstøtte gjennom institusjonsstrategiske prosjekter være aktuelt på noen temaområder.

Forskerprosjekter er et sentralt virkemiddel for å utvikle ny kunnskap med høy kvalitet og relevans. FINNUT vil finansiere forskerprosjekter som inkluderer midler til kartlegging av forskningsstatus, rekrutteringsstillinger, nasjonalt og internasjonal samarbeid og mobilitet. Slik vil programmet bidra til å bygge sterke forskningsmiljøer som kan hevde seg internasjonalt og motvirke fragmentering i forskningsfeltet. I tillegg vil programmet finansiere forskerprosjekter som kan bidra til fornyelse i feltet ved at de har forskningsdesign preget av dristighet til å utvide forskningsfronten, prosjektledere med nylig avlagt doktorgrad o.l.

Kompetanseprosjekter er et nytt virkemiddel som skal bidra til praksisrettet forskerutdanning og langsiktig kompetanseoppbygging i norske forskningsmiljøer, innenfor faglige temaer med stor betydning for utviklingen av praksisfeltet og innovasjon i utdanningssektoren. Dette virkemiddelet er institusjonsuavhengig, men for FINNUT vil dette i særlig grad være aktuelt for å styrke FoU-kompetansen i lærerutdanningene og styrke brukernes medvirkning i den praksisrettede kunnskapsutviklingen på feltet.

Innovasjonsprosjekter for offentlig sektor er et virkemiddel for å utløse FoU-aktivitet i utdanningssektoren som spesielt bidrar til innovasjon og bærekraftig verdiskaping i sektoren og hos brukerne. Innovasjonsprosjekter kan søkes av offentlige enheter og virksomheter i stat og kommune/fylkeskommune som driver forvaltning og tjenesteyting på utdanningsområdet. Virksomhetene kan være offentlig eller privat eid, men de må være godkjent av myndighetene og underlagt gjeldende lovverk i Kunnskapsdepartementet. I FINNUT vil det i særlig grad være aktuelt å bruke innovasjonsprosjekter for å endre og fornye praksis i barnehager, i skoler og i utdannings- og opplæringsinstitusjoner.

For å forberede prosjektene nevnt ovenfor kan det være aktuelt å lyse ut midler til egne forprosjekter. *Forprosjekter* er i særlig grad aktuelt på områder der det er svak kapasitet og behov for å etablere samarbeid/nettverk som kan utvikle en søknad om et hovedprosjekt. Tilsvarende kan *prosjektetableringsstøtte* være aktuelt for å utvikle søknader til ulike internasjonale fellesprogram. Støtte til posisjonering av norsk utdanningsforskning på en internasjonal samarbeidsarena kan også være aktuelt.

For å styrke samarbeidet mellom forskningsmiljøene i Norge og bidra for eksempel til utviklingen av forsknings- og innovasjonsklynger på utdanningsområdet er det også aktuelt for FINNUT å lyse ut midler til ulike *nettverksfunksjoner*.

I tillegg til prosjektstøtte kan programmet bidra med institusjonsstøtte gjennom *institusjonsstrategiske prosjekter*. Prosjektet må være forankret i søkerinstitusjonens strategiske planer og er et velegnet virkemiddel for miljøbygging. Støtteformen skal bidra til at forskningsmiljøer holder høy kvalitet innenfor sine ansvarsområder eller bygge opp nye miljøer på områder av strategisk betydning, gjennom grunnleggende forskning, anvendt forskning og kompetanseoppbygging.

For å øke mobilitet internasjonalt er det også aktuelt å finansiere *utenlandsstipend og gjesteforskerstipend*. Slike stipend kan med fordel integreres i forskerprosjektene fordi dette vil bidra til å styrke nettverksbygging og samarbeidsrelasjoner internasjonalt og sikre tilknytning til et større FoU-miljø i Norge. Tilsvarende vil *doktorgradsstipend og postdoktorstipend* først og fremst bli finansiert som en integrert del av forskerprosjekter og kompetanseprosjekter i programmet. Støtte til *forskerskoler* vil også være et aktuelt virkemiddel for å styrke forskerutdanningen på strategisk viktige områder og stimulere til nettverksbygging nasjonalt. Som en del av programmets satsing på innovasjon vil det også være aktuelt å lyse ut midler til *offentlig doktorgradsstipend i FINNUT*.

Programmet vil også lyse ut midler til *arrangementsstøtte* for å bedre forskningsmiljøenes muligheter til å arrangere regionale, nasjonale og internasjonale konferanser, work-shops og seminarer om utdanningsspørsmål. Dette kan være arrangementer rettet mot forskersamfunnet og/eller arrangementer rettet mot brukere av forskningen i sektoren.

4. Internasjonalt samarbeid

Alle Forskningsrådets programmer skal ha konkrete mål og planer for internasjonalt samarbeid. Internasjonalt samarbeid skal styrke kvalitet og kapasitet i norsk forskning, og norske forskere skal både høste av og bidra til internasjonal kunnskapsdeling.

Internasjonalt samarbeid er særlig viktig for å gjennomføre komparativ forskning av høy kvalitet som kan gi viktig ny innsikt. Forskningen i Norge må også ha som ambisjon å tiltrekke seg de beste forskertalentene og delta i den internasjonale forskningsfronten på utvalgte områder.

I Forskningsmeldingen er internasjonalisering et tverrgående mål, og i Forskningsrådets strategi for internasjonalt samarbeid (2010-2020) er ett av de fem hovedmålene å styrke internasjonaliseringen av norsk forskning. Generelt har de handlingsrettede programmene innenfor samfunnsforskning relativt lite internasjonalt samarbeid. I evalueringen av PRAKSISFOU og UTDANNING 2020 ble det også påpekt at norsk utdanningsforskning har et nasjonalt preg og at det er behov for økt fokus på internasjonalisering.

På europeisk nivå er EUs rammeprogram for forskning Horizon 2020 et sentralt virkemiddel for internasjonalisering av norsk forskning. Særlig i delprogrammet "Europe in a changing world – Inclusive, innovative and reflective societies" vil det bli lyst ut temaer med relevans for FINNUT. Kunnskap, utdanning, læring og opplæring ses her i sammenheng med tema som arbeidsmarked, demografiske endringer og migrasjon. Horisont 2020 vil også utforske nye former for innovasjon og det vil blant annet bli etablert en plattform for dialog om bruk av IKT for å forbedre læringsprosesser..

I tillegg foregår det i økende grad et europeisk forskningssamarbeid på programnivå gjennom plattformer som ERA-NET og Joint Programming Initiatives (JPI). Det er blant annet etablert et europeisk fellesprogram "More years, better lives " om konsekvensene av forventet økt levealder for den europeiske befolkningen. Livslang læring er et tema i dette programmet.

På nordisk nivå har NordForsk i samarbeid med Nordisk ministerråd og forskningsrådene i de nordiske landene etablert fellesprogrammet "Education for tomorrow". Målet er å styrke Nordens posisjon innen utdanningsforskning og finansiere komparative prosjekter på områder med høy relevans for politikktutvikling. Programmet finansierer flere prosjekter og et nordisk senter for fremragende forskning. Norske forskningsmiljøer deltar i samtlige prosjekter i programmet og har en sentral rolle i det nordiske senteret for fremragende forskning.

De tematiske områdene i FINNUT grenser til en viss grad til tematiske prioriteringer i de europeiske og nordiske satsingene nevnt ovenfor. Nasjonale programsatsinger fungerer ofte som kvalifiseringsarena for deltakelse i større internasjonale prosjekter og FINNUT vil sørge for et godt samspill mellom de nasjonale og internasjonale satsingene gjennom en koordinert utlysningsplan.

For å styrke internasjonalt samarbeid i utdanningsforskningsfeltet skal FINNUT:

- gi innspill til videre utforming av relevante delprogrammer i Horizon 2020, men også nordiske og øvrige europeiske fellesprogram.

- mobilisere norske utdanningsforskere til å søke forskningsfinansiering fra EUs rammeprogram, ERC og andre europeiske og nordiske fellesprogram.
- koordinere utlysninger og legge til rette for gode samspillseffekter mellom nasjonale og internasjonale satsinger.
- bidra til å utvikle sterke forskningsmiljøer/nettverk som kan hevde seg internasjonalt.
- vektlegge internasjonalt samarbeid i forskerprosjektene, for eksempel i form av internasjonale samarbeidspartnere og prosjektdeltakere, sampublisering, utenlandsopphold og gjesteforskere.
- legge til rette for flere komparative studier på internasjonalt og nordisk nivå
- kartlegge internasjonale samarbeidsmønstre på feltet i Norge og vurdere strategisk programsamarbeid bilateralt eller multilateralt.

5. Kommunikasjon og formidling

FINNUT skal tenke nytt og offensivt om kommunikasjon og formidling og være en pådriver når det gjelder å synliggjøre funn og resultater fra forskningen i programmet. Det er et mål å gjøre forskningen kjent for aktuelle målgrupper underveis i programmets periode og tilrettelegge for at forskningen tas i bruk. Ansvar for arbeidet vil være delt mellom prosjektene som finansieres av programmet, programstyret og administrasjonen i Forskningsrådet og skje i samarbeid med Kunnskapssenteret for utdanning og andre aktører i FoU- systemet.

Kommunikasjon og formidling i prosjektene:

Alle prosjektene skal ha egne planer for kommunikasjon og formidling som beskriver målgruppene og aktuelle aktiviteter. Prosjektene skal inneholde kommunikasjons- og formidlingsaktiviteter som retter seg mot forskersamfunnet, brukere og allmennheten. Det er viktig at prosjektene har en målrettet plan for dette arbeidet og tilpasser aktivitetene til prosjektets mål og målgrupper. Det stilles krav om nasjonal og internasjonal vitenskapelig publisering og populærvitenskapelig formidling. Prosjektene bør benytte etablerte formidlingskanaler og arenaer for spredning av forskningsresultater. Samtidig oppfordres prosjektene til å tenke nytt når det gjelder formidlingskanaler og arenaer og integrere kommunikasjons- og formidlingsarbeidet med øvrige aktiviteter gjennom hele prosjektperioden.

Kommunikasjon og formidling i programregi:

FINNUT vil tilrettelegge for at forskningen som programmet finansierer blir kjent for målgruppene. Programmet vil støtte opp om arbeidet som gjøres med kommunikasjon og formidling i prosjektene og tilrettelegge for aktiviteter og lage møteplasser hvor forskningsfunn, resultater og nye forskningsspørsmål deles og diskuteres på tvers av prosjekter og ulike målgrupper. Programmet vil inngå samarbeid med andre aktører og delta på etablerte arenaer hvor forskning er av spesiell interesse. Programmet vil også oppsøke nettverk hvor kunnskap om sektoren blir adressert. FINNUT vil utvikle årlige planer for kommunikasjons- og formidlingsarbeidet i programmet hvor aktiviteter, tilpasset programmets fase, beskrives og tas ansvar for. Det forventes at alle prosjektene som finansieres av programmet bidrar til aktivitetene og tiltakene i programregi.

Programmets målgrupper:

Kommunikasjons og formidlingsarbeidet i programmet er målgruppeorientert. Den forskerrettede formidlingen i form av artikler i nasjonale og internasjonale tidsskrifter vil være den viktigste vitenskapelige publiseringsformen. Dette vil være prosjektene ansvar. For forskerne vil blant annet programmets mål om fornyelse, økt tverrfaglighet, teori- og metodeutvikling og internasjonalisering være retningsgivende i arbeidet med kommunikasjon og kunnskapsdeling.

Følgende forskerrettede målgrupper er:

- prosjektledere og forskere som deltar i programmets forskningsprosjekter
- internasjonale fageksperter
- norske og internasjonale forskere som forsker på utdanningsspørsmål
- fagstrategiske enheter i Universitets- og høyskolerådet
- nordiske, europeiske og internasjonale forskernettverk/foreninger

- forskningsprogrammer i aktuelle samarbeidsland, internasjonale fellesprogrammer og EUs rammeprogram

Brukerrettet kommunikasjon og formidling rettet mot myndigheter og sektorens yrkesutøvere er viktig i FINNUT. Programmet vil ha fokus på aktiviteter og tiltak og knytte forbindelser til sentrale aktører for samarbeid og målrettede tiltak.

Kunnskapssenter for utdanning vil være en av samarbeidspartene i dette arbeidet.

Tematisk profil på programmets prosjektportefølje og kunnskapsbehov i utdanningssektoren vil være retningsgivende for arbeidet. Dette vil blant annet dreie seg om kunnskapsbehov identifisert i offentlige utredninger, stortingsmeldinger og sentrale policydokumenter på sentralt og lokalt nivå.

Følgende brukerrettede målgrupper er:

- Kunnskapsdepartementet
- Utdanningsdirektoratet og nasjonale sentre
- Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk
- Kommuner/fylkeskommuner
- Barnehage- og skoleeiere
- Profesjonsfeltet
- Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon
- Fagforeninger
- Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen

Allmennheten har stor interesse for utdanningsspørsmål og programmet vil fortløpende vurdere massemedia som formidlingskanal. Den allmennrettede formidlingen vil være viktig for å sette utdanningsforskning på dagsorden og bidra i den utdanningspolitiske debatten.

6. Budsjett

Budsjettet for programperioden 2014-2023 er anslått til om lag 700 mill. kroner, med forbehold om endelig budsjetttramme som fastsettes av Stortinget. Programmet vil utarbeide en utlysningsplan der det blant annet tas hensyn til andre nasjonale eller internasjonale utlysninger på overlappende eller tilgrensede områder, forskningskapasitet, forskningsbehov og sektorens mulighet og evne til å medvirke i prosjektene. Programmet finansieres av Kunnskapsdepartementet.

7. Forholdet til andre relaterte virkemidler i Forskningsrådet

Utdanning og kompetanseutvikling er av betydning for mange samfunnssektorer og næringer, og programmet har følgelig grenseflater mot en rekke programmer og aktiviteter i Forskningsrådet. Kunnskapssenter for utdanning, de nasjonale forskerskolene på utdanningsområdet, NATED og NAFOL, og strategiske virkemidler rettet mot høgskolesektoren som programmet *Strategiske høgskoleprosjekter*, er sentrale samarbeidspartnere.

I tillegg står programmet *Velferd, arbeidsliv og migrasjon* – VAM (2009-2018) i en særstilling. VAM adresserer utfordringene knyttet til det norske velferdssamfunnets økonomiske og sosiale bærekraft og finansierer prosjekter innenfor et bredt sett av temaområder. Dette berører blant annet barn og unges oppvekstvilkår, sosial ulikhet og inkludering samt verdiskapning, arbeidsmarkedet og arbeidslivets organisering. Videre er *Fri prosjektstøtte for samfunnsvitenskap* – FRISAM et relatert virkemiddel for kvalitetsutvikling og faglig fornyelse av forskningen på feltet. FRISAM finansierer i likhet med VAM-programmet noen prosjekter på utdanningsområdet.

Andre relevante programmer er:

- *Kunnskapsgrunnlag for forsknings- og innovasjonspolitikken* – FORFI, som skal bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for forsknings- og innovasjonspolitikken.
- *Demokrati, styring og regionalitet* – DEMOSREG som finansierer forskning om styring og organisering av velferdstjenester og verdiskapning på lokalt og regionalt nivå,
- *Europa i endring* – EUROPA som finansierer forskning om endringsprosesser i Europa og Norges forhold til dem.

I tillegg kommer *Folkehelseprogrammet*, *Program for psykisk helse* og *Program for sykefravær, arbeid og helse*.

FINNUT inngår i Forskningsrådets satsingsområde *Flere aktive og sunne år* – FASE. Begrunnelsen for denne langsiktige satsingen er at andelen eldre øker i befolkningen og at det blant annet er behov for kunnskap om produktivitet og kompetanse i helse- og velferdssektoren og hvordan arbeidstyrken generelt kan økes i samfunnet.

Forskningsrådets nordområdesatsinger er også relevant for utdanningsforskningen og det finansieres forskning og innovasjon på utdanningsområdet gjennom det regionale virkemiddelapparatet og de regionale forskningsfondene.

8. Organisering

Divisjonsstyret for Divisjon for samfunn og helse har det overordnede ansvaret for programmet. Det er divisjonsstyret som har fastsatt mandat og oppnevnt *programstyret* for FINNUT. Programmet ledes av et styre som opptrer på vegne av Forskningsrådet. Programstyret er ansvarlig for at programmet når de oppsatte målene og gjennomføres på en mest mulig effektiv måte i henhold til planer for programdrift og innenfor de rammer som er vedtatt av divisjonsstyret. Programstyrets oppgaver er primært av strategisk karakter. Programmet er underlagt og rapporterer til divisjonsstyret gjennom avdelingsdirektør og divisjonsdirektør. Forskningsrådets administrasjon har ansvaret for driften av programmet

Programstyret er oppnevnt fra 01.08.2013-31.12.2017 og består av følgende personer:

- Dekan Elaine Munthe (leder), Universitetet i Stavanger
- Professor Bjørn Stensaker, Universitetet i Oslo
- Forskningsdirektør Rita Asplund, Research Institute of the Finnish Economy
- Forskningsdirektør Terje Ogden, Atferdssenteret
- Professor Åsa Mäkitalo, Göteborgs universitet
- Avdelingsdirektør Morten Rosenkvist, Kunnskapsdepartementet
- Avdelingsdirektør Jan Sivert Jøsendal, KS
- Seksjonssjef Torbjørn Ryssevik (vara), Utdanningsforbundet
- Professor Hilde Sollid (vara), Universitetet i Tromsø

I tillegg er det oppnevnt en ressursgruppe for programmet på området voksnes læring for perioden 01.09.2012-31.12.2014. Ressursgruppen har en rådgivende funksjon overfor programstyret og skal blant annet komme med råd til programstyret om faglige/strategiske prioriteringer på området voksnes læring. Gruppen skal også bidra til dialog mellom forskningsmiljøer og brukere på feltet.

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd

Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Utgiver:

© Norges forskningsråd
Forskning og innovasjon i
utdanningssektoren – FINNUT
www.forskningsradet.no/finnut

Omslagsdesign: Design et cetera AS
Trykk: 07 Gruppen AS
Opplag: 150

Oslo, august 2014

ISBN 978-82-12-03275-0 (trykksak)
ISBN 978-82-12-03276-7 (pdf)